

Áldásos koncert a házasság hetében

Keresztény egyházak és civil szervezetek összefogásával tizedik alkalommal szervezték meg hazánkban (idén február 12–19. között) a házasság hetét. Fővédnöke Magyarország államfőjének hitvese, *Herczegh Anita* volt, aki a rendezvénysorozat központi programjai közül ezúttal a Budapest-Deák téri evangélikus templomban február 14-én tartott Bálint-napi koncertet tisztelettel meg személyes jelenlétével. Az esten – *Tóth Márton* és *Brebovszky Klára* vezényletével – a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola növendékei csillogtatták meg tehetségüket, igehirdetéssel a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, *Gáncs Péter* szolgált.

Az alkalom végén nemcsak a házasság hetének idei arcai – *Madarász Isti* filmrendező és felesége, *Kerekes Monika* (képünkön) –, hanem a gyülekezet soraiból is tucatnyian járultak az oltár elé, hogy Isten áldását kérjék párkapcsolatukra.

■ TPK

FOTO: KISS TAMÁS

Oratio œcumenica

Istenünk, szereteted arra indít, hogy minden embertársunk gondját terád bízjuk. Könyörgünk az egész világot: minden népért és nemzetért, fiatalokért és idősekért. Viseld gondját minden embernek, és add meg mindenkinek azt, ami üdvösséges!

Könyörgünk a gyermekekért. Légy irgalmas hozzánk, nehogy kenyér helyett követ adjunk nekik, nehogy háborút hagyjunk rájuk örökségül az igazság és békeesség helyett! Éleszd és tápláld a szeretet tüzeit minden otthonban, hogy az új nemzedék ne csak ismeretekben gyarapodjék, hanem hitben és becsületben nőjön fel!

Könyörgünk a nélkülözőkért, a hajléktalanokért, az otthonukból elűzöttekért és azokért, akik elemi csapás következtében szenvednek. Ébressz irántuk irgalmasságot az emberi szívekben, hogy akik tehetik, áldozatos szeretettel sieszenek segítségükre! Könyörgünk a lelki és testi fájdalomtól szenvedőkért, a haldoklókért. Adj nekik enyhülést, adj feloldozást bűneikből!

Könyörgünk azokért is, akik a politikai és a gazdasági hatalom felelősségét viselik. Óvd meg őket attól, hogy saját céljaikat önző módon a közjó szolgálatá elé helyezték!

Könyörgünk egyházadért és evangéliumod terjedéséért a világban. Adj hű szolgákat, akik megértik szavadat, és úgy adják tovább, hogy a jó hír mindenütt célhoz érjen, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság ismeretére!

Urunk, Istenünk! Fogadd el könyörgésünket, és kísérv minket utunkon, hogy szereteted hírnökei lehessünk otthonunkban, munkahelyünkön és mindenütt, ahol akaratodból megfordulunk, az Úr Jézus Krisztus által. Ámen.

HIRDETÉS

Világimnap. Az ökumenikus világimnap a keresztény asszonyok közösségén nyugvó nemzetközi mozgalom, amelynek kezdete az 1870-es évekre nyúlik vissza. Jelmondata: „Informáltan imádkozni – imádkozva cselekedni.” Minden év márciusának első péntekén a világ minden táján összegyűlnek a keresztények, hogy megismerjék azt az országot, amelynek asszonyai az adott év istentiszteleti liturgiáját összeállították, s Isten elé vigyék imakéréseiket. Idén a Fülöpszigeteken élő hívő testvérek kerülnek a figyelem középpontjába, s értük hangzanak a könyörgések.

Kérjük, falujában, városában érdeklődjön, mely felekezet templomában rendezik meg az alkalmat! A budapestiek számára segítségül megadjuk néhány helyszín elérhetőségét: Magyarországi Metodista Egyház Óbudai Körzet (1032 Budapest, Kiscelli u. 73.) • Szabadság Téri Református Egyházközség (1054 Budapest, Szabadság tér 2.) • Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség (1071 Budapest, Damjanich u. 28/B, földszint 1.). Mindhárom helyszínen március 3-án 17 órakor kezdődik az alkalom.

Magyar–szlovák püspöki találkozó

A határon túli szolgálatnak, a nemzeti gyökerek ápolásának, a hitoktatásnak és a lelkészképzésnek a fontosságát hangsúlyozták a Magyarországi és a Szlovákiai Evangélikus Egyház püspökei február 15-én győri találkozójukon.

Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke a találkozó után a Magyar Távirati Irodának elmondta: mindkét fél számára prioritásnak kell tekinteni, hogy a gyülekezetek többnyelvűek, Magyarországon a szlovák mellett német anyanyelvű gyülekezetek is léteznek. A legfontosabb, hogy a humán erőforrás-segítség el kell fogadni egymástól – hangsúlyozta. Felidézte: öt évvel ezelőtt Komáromban a két egyház partnerszerződést írt alá, amelynek egyik sarkalatos pontja az anyanyelvi szolgálatok biztosítása volt a két országban. Példaként említette, hogy az együttműködés keretében a szlovákiai Gömörben már magyar nyelvű szolgálat is van, Magyarországra pedig szlovák anyanyelvű lelkészek érkeznek, akik néhány héten vagy hónapon keresztül „próbálják elevenen tartani a szlovák hagyományokat”.

Az elnök-püspök a hitoktatást és a lelkészképzést jelölte meg az együttműködés következő prioritásának. A hitoktatással kapcsolatban azt mondta, hogy Magyarországon elfogadottabb a szlovák nyelvű tankönyvek használata, de a szlovák rendelkezések ennél szigorúbbak. Fontosnak nevezte, hogy

a következő nemzedék is az anyanyelvén tanuljon meg imádkozni és gyakorolhassa a hitét.

A lelkészképzésről szólva megjegyezte, hogy a két egyház kölcsönösen biztosít egymás teológiai hallgatóinak ösztöndíjait, mert az a cél, hogy minél több olyan lelkész legyen, aki mindkét nyelven tud szolgálni. „A közös munkában a lelkiület számít, hogy érezzük a közös múltat, a közös jelent, és építsük a közös jövőt, ami összeköt minket” – hangsúlyozta *Gáncs Péter*.

Dr. Miloš Klátik, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház vezető püspöke eredményesnek értékelte a találkozót, és arról beszélt, hogy az egyház nyitott a további területeken való együttműködésre. A püspök mérföldkőnek tekinti a tavaly júniusban Békéscsabán megrendezett nemzetközi szlovák evangélikus találkozót, amelyen a világ minden részéről mintegy ötezer szlovák vett részt.

A jövőt érintő kérdésekről szólva elmondta, hogy sikerült megállapodni különböző emlékhelyek és sírhelyek ápolásáról, s ebben a két evangélikus egyház segíti egymást. A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója

kapcsán kiemelte, hogy a Szlovákiai Evangélikus Egyház a részének tartja a magyar anyanyelvű evangélikusokat, így az ő bevonásával is rendeznek megemlékezéseket, amelyeken az igehirdetéseket és a különböző liturgikus részeket magyarra fordítják, illetve magyar énekek hangzanak el.

A győri magyar–szlovák püspöki találkozóhoz részt vett egyházunk mindhárom püspöke – *Gáncs Péter*, *dr. Fabiny Tamás*, *Szemerei János* –, valamint *Krámer György* országos irodaigazgató és *Cselovszkyné dr. Tarr Klára*, az országos iroda ökumenikus és külügyi osztályának vezetője. Szlovák részről *Miloš Klátik* és *Milan Krivda* püspökök, valamint *Dušan Vagaský*, az egyetemes püspöki hivatal vezetője voltak jelen. A beszélgetés fordításáról *Nagy Olivér* alsószeli lelkész gondoskodott, nem kis feladatot vállalva magára.

A találkozót a tárgyaló felek Isten igéjének fényében kezdték, majd szóba került többek között a határ menti magyar nyelvű pasztoráció, a magyarországi szlovák gyülekezetek támogatása alkalmankénti szlovákiai lelkészi szolgálattal, a reformációi év programjai, valamint az anyanyelvi hitoktatás.

A hitoktatás tekintetében elhangzott, hogy a kölcsönös hittankönyvhasználat kérdéseit egyházi szakembe-

rek szintjén kell tisztázni, de mivel a magyar hittankönyvek is államilag akkreditált tankönyvek, használatuk elviekben Szlovákiában sem lehet akadály, ezek használatának egyházi lehetőségét a 2012-es partnerszerződés rögzíti is. Így ha a szlovákiai magyar lelkészeknek vagy hitoktatóknak szükségük van hittankönyvekre, egyházunk biztosítja számukra ezeket.

Szóba került az evangélikus egyházi „kiszatárforgalom” gyakorlata, amely magyar lelkészek alkalmankénti át-szolgálatát jelenti a szlovákiai magyar gyülekezetekben. Ez nagy segítség a szlovák egyháznak, mert ezekben a gyülekezetekben nem mindig jut saját lelkész.

Végül néhány síremlék kölcsönös felújítását tárgyalták meg a két egyház püspökei: Magyarországon hosszú idő után sikerült felújítani *Morhács Márton* evangélikus püspök síremlékét, ennek fejében *Rázga Pálné* (*Rázga Pál* evangélikus lelkészt hazafias viselkedéséért 1849 júniusában végeztette ki *Haynau*) és *Jeszenák János* (báró, felvidéki evangélikus egyházkerületi felügyelő és 1848-as vértanú kormánybiztos) pozsonyi sírjának rendbetételére kérte a magyar egyházvezetés a szlovák püspöki kart.

A találkozó közös imádsággal, egyetértésben ért véget.

Forrás: *Evangélikus.hu*

FELHÍVÁS GYÜLEKEZETI MEGEMLEKEZÉSRE

Idén húsz éve, 1997 februárjában született az a zsinati döntés, amely lehetővé tette a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület újraalakulását. Az évfordulóhoz közeledve arra kérjük az egyházkerület területén élő gyülekezeteket, hogy február 26-án, vasárnap tartott istentiszteleteiken hálaadó imádságukban emlékezzenek meg egyházkerületünkről. Kérjük Urunk áldását a kerületünkben folyó szolgálatra, a kerület aktív és nyugállományú vezetőire és tisztségviselőire. Imádságaikban gondoljanak kerületünk minden gyülekezetére, egyházmegyéinkre, oktatási és diakóniai intézményeinkre, lelkészeinkre és felügyelőinkre, tisztségviselőinkre és presbitereinkre, megkülönböztetett módon pedig a ránk bízott gyülekezeti tagokra!

SZEMEREI JÁNOS püspök s. k., MÉSZÁROS TAMÁS egyházkerületi felügyelő s. k.

Esperesek tanácskozása

Egyházunk espereseinek tanácsa február 14-én tartotta idei első ülését a Budafoki Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében. Az alkalmon jelen volt *Gáncs Péter* elnök-püspök, *Fabiny Tamás* és *Szemerei János* püspökök, valamint *Pröhle Gergely* országos felügyelő. A nyitóáthitot *Szarka István* esperes tartotta, majd a lelkészi életpályamodell kidolgozásával megbízott munkacsoport eddigi munkájának fejleményeiről beszélgettek az egyházmegye lelkészi vezetői. Ehhez a témához szervesen kapcsolódott *Kondor Péter* esperesnek az egyház struktúrájáról tartott felvezetése, majd az erről szóló eszmecsere is. A nap *Bence Imre* esperes úti áldásával ért véget.

Evangélikus.hu

Ülésezett egyházunk reformációi emlékbizottsága

Az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalának székházában ülésezett február 8-án a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága. A kezdőáhitatot **Korányi András** lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora tartotta. **1Kor 1,7–8 versei alapján szövegezte a Szentlélek ajándékairól és a reformáció jelentőségéről, és azt is a jelenlévők szívére helyezte, melyik a jövőbe mutató, követendő irány.**

Fabiny Tamás püspök a püspöki körlevél ismertetésével kezdte hozzászólását az ülésen. Kitért azokra a dátumokra és országos programokra, amelyek a püspöki tanács fokozottan szeretné láthatóvá tenni az evangélikus jelenlétet.

Lassan körvonalazódik **Ulrich Parzany** evangelizációja, a Papp László Budapest Sportaréna-ban szervezett október 31-i esemény és a november 11-re tervezett, egyelőre **Reformáció 500+** munkacímű futó megemlékezés, valamint a zenei események és az augusztusi wittenbergi magyar napok programja is.

A tanácskozáson többek között elhangzott azt is, hogy a Luther-rajzfilmhez nemsokára elkészül egy kapcsolódó honlap, amely nemcsak a film hátterét ismerteti, hanem interaktív lehetőségeket is biztosítana a fiataloknak. A **Luther Válogatott Művei** könyvsorozat következő kötete szintén a kiadás előtti fázisban van, a Luther-rajzfilm 6. és 7. epizódjával együtt tartanak a bemutatóját.

A kormányzati Reformáció Emlékbizottság támogatásával, **Reuss András** szerkesztésében jelent meg a **Csak Krisztus légyen Mesterünk – Ötszáz idezet Luther Márton írásaiból a reformáció 500. évfordulójára, 1517–2017** című kötet. Nagy érdeklődés mellett megkezdődtek a Magyarországi Luther Szövetség előadásai is a Deák téren. A Magyar Posta emlékbélyeg kibocsátását tervezi 2017-ben, háromféle címlapon és dizájjal.

A Duna Televízió vetíti a **Reformáció hétről hétre** című sorozatot, amelyben evangélikus és református szereplők mutatják be a reformáció értékét. A sorozat egyes részeit honlapunk (Evangélikus.hu) is hétről hétre közzéteszi.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUSZANNA

Segítő kezet nyújtani

EKME-közgyűlés Budapest

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) február 18-án tartotta csendesnapal egybekötött közgyűlését Budapestben, a Deák téri gyülekezet nagyszobájában. Az alkalom mottóját egy jól ismert ifjúsági ének egyik sora adta: „Tárjátok kezeiteket...” A szervezők szerint ez a felszólítás nem csupán az Isten előtti nyitottságra bátorít, hanem kifejezi a külmisziói küldetés lényegét is, vagyis hogy segítő kezünket nyújtsuk a szükségben levők felé, éljenek bármilyen távol is tőlünk.

A csendesnap résztvevői nem kis érdeklődéssel hallgatták a **dr. Bálintné Kis Beáta** tanárnő (*képünkön*) által megosztott legfrissebb híreket a Kenyában támogatott árvákról, hiszen a **Vízkereszt**

FOTÓ: ZALÁN PÉTER

a **külmisziói ünnepe** elnevezésű kampány révén újabb adományozók jelentkeztek, akiknek a segítségével növelni lehetett az ebédeltetési és tanítási programban részesülő gyermekek létszámát. Erről már **Zalán Péter** társelnök számolt be elnöki jelentésében.

Kedves színfoltja volt a napnak, amikor **Jonathan Braun**, a Mission of Christ (Krisztus Missziója) elnevezésű szervezet munkatársa és felesége, **Theodora Prayogo** mutatták be Indonéziát, azt a tizenhét ezer szigetből álló országot, amely vallási különbözőségei ellenére is egymás tiszteletét és elfogadását hirdeti.

A legnagyobb érdeklődés **Németh Pál** előadását kísérte. A református lelkész a hetvenes évek közepétől foglalkozik arab kultúrával, az iszlám vilá-

gával. Két évig Damaszkuszban is tanulhatott, muzulmán teológián. Ott ismerte meg az iszlám mentalitást, illetve – ahogyan ő maga fogalmazott – azt a „szellemi státuszt”, amely képtelen más gondolatrendszer befogadására. Éppen ezért kategorikusan kijelentette, hogy keresztény–iszlám párbeszéd nem létezik. Noha sokan próbálkoznak vele, eredményre – szerinte – sohasem fog vezetni. Ugyanakkor arról is szólt, hogy az iszlám tulajdonképpen tiltja azt a fajta **hidzsrát**, kivándorlást, amelynek az a célja, hogy valaki elhagyja a földjét, és – gazdasági okból – egy „jobb fizető” helyre távozzon. Sarkosan így fogalmazott: „Az iszlám világ a gyarmatosítások óta nem magától fejlődik, hanem reagál arra, ami Nyugatról (USA, Európa) vele történik.”

A nyitóáhitatot tartó **Gerőfiné dr. Brebovszky Éva**, a vendéglátó gyülekezet lelkésze Isten kitért karjára hívta fel a figyelmet a bibliaolvasó **Útmutató** aznapi igéje (Ézs 65,1a) kapcsán. Saját kontinensünkre, Európára vonatkoztatta az Úrnak egykor a babiloni fogásból visszatért népéhez intézett szavait: „Megkereshettek [...], megtalálhattak volna...”

■ B. PINTÉR MÁRTA, az EKME lelkészi elnöke

Itt a szembenézés ideje?

Keresztény társadalmi mártírimum 1944–1956 címmel rendeztek konferenciát

Elszenvető, áldozatai, megalkuvói vagy mártírjai voltak a felekezetek az egyházi pártrendszerű diktatúrának? A válasz korántsem olyan egyszerű, hogy bármelyik minősítést kiemelhetnénk – ez is kiderült a Mika Sándor Egyesület által szervezett február 9-i nemzetközi konferencián a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Az egyházi közelmúlt feltárása megkezdhetetlen feladatunk nemcsak a történészeknek, hanem magának az egyháznak is. Ebben a folyamatban a tényfeltárás jó úton halad, az egyház és az állambiztonság kapcsolatának viszonyáról egyre több dokumentum kerül napvilágra, illetve a történészek által feldolgozva könyvek lapjaira.

„Az egyháznak nem elsődleges feladata a múltfeltárás, viszont a múlttal való szembenézés szükséges ahhoz, hogy hitelesen tudja hirdetni Isten igéjét” – fogalmazott **Pröhle Gergely**. A Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, a nemzetközi konferenciának helyet adó Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója közönytőjében hangsúlyozta, hogy „meg kell nevezni azokat az embereket, akikről jó lelkiismerettel kijelenthető, hogy az egypártrendszer kiszolgálói voltak”. **Pröhle Gergely** a beszédében kitért arra is, hogy a történeti kutatásokban az elmúlt évtizedekben számos mulasztás is történt. Ez a konferencia azonban jelzi, hogy a fiatal történészek, kutatók között egyre nagyobb az érdeklődés a második világháborút követő egyházi élet iránt, megvan a szándék a megértésre és feltárására, és ezt a szándékot támogatni kell.

Ma is kényes kérdés

„Részrehajlás és félelem nélkül kell szólnunk és kutatnunk az 1944–1956 közötti időszak egyházi és világi történetét” – mondta **Veres András** győri megyés püspök. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a kiszolgáltatottak millióit nem számolva a kommunizmusnak több mint százmillió áldozata volt. A korszak vizsgálatának ellentmondásosságával kapcsolatban a győri megyés püspök elmondta: „A kommunizmussal való szembenézés sokaknak még ma is kényes kérdés.” Rávilágítva a kor szellemére, **Radnóti Miklós Töredék** című versének részletét olvasta fel: „Oly korban éltem én e földön, / mikor az

ember úgy elaljasult, / hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra...” A püspök kitért arra, hogy a Szovjetunió ideológiai alapon ellenségnek tekintette Magyarországot, azon belül kimondottan a magyar katolikusságot. Az elnyomó diktatúra célja az volt, hogy gyengítse és megsemmisítse az egyházat – emelte ki a katolikus püspök.

Az egyház ellen elkövetett ideológiai támadásokról is beszélt **Lackner Pál**. „Az egyház elleni ideológiára támaszkodó akciók sokfrontos támadásának célja az intézmény, az értékrend, az erkölcsi tartás, a szolgálat és az azt végzők morális, jogi, de akár fizikai megsemmisítése volt” – fogalmazott az evangélikus püspöki tanács titkára. Ugyanakkor óvatosságra is intett, figyelmeztetve arra, hogy bár sok esetben alkalmazható a klasszikus „bűnös vagy áldozat” felosztás, a korszak vizsgálatánál látható, hogy sokkal árnyaltabb a kép. „Az emberi tisztánlátást nem erősíti, hogy a legtöbb forrás nem teljes, sok esetben tudható, hogy az iratmegsemmisítések miatt nincs is erre esély. Az emberi tényező sosem lehet tökéletesen objektív: a múltó idő, a kopó emlékek vagy a tudatos felejtési akarás megteszik a maguk hatását. A gyógyulási folyamatokat gyorsítja a beismerés, elősegíti a megbocsátás” – mondta **Lackner Pál**.

Hitéleti pezsgés a diktatúrában

Bogárdi Szabó István, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke a korszakkal kapcsolatban megállapította, hogy eltökélt és módszeres egyházüldözés zajlott, melynek kutatása, feltárása és a közvéleménnyel való megismertetése fontos feladat. „A diktatúra működtetői nemcsak külső nyomást gyakoroltak az egyházra, hanem a rendszer hívei arra is törekedtek, hogy meggyengítsék az egyházat az egyház által” – mondta a református püspök. Kitért a mai keresztényüldözésre is: „Szorongató aktualitása is van a konferenciának, hiszen látjuk, hogy ma a kereszténység a legüldözöttebb vallás.”

„Isten ledöntött templomában...” – *A katolikus egyház helyzete 1944 és 1956 között* címmel tartott a korszakot ismertető átfogó előadást **Balogh Margit**. A Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontja Történettudományi Intézetének tudományos tanácsadója többek között felvázolta az egyházi vezetők ellen indított pereket, az egyházi iskolák államosítását, valamint az egyház elleni intézkedéseket. „Az 1945–48 közötti időszakban az egyház szeparálása zajlott, míg azt követően Rákosi hadat üzent az egyháznak” – fogalmazott. Bemutatta, hogy a diktatúra működtetői a vallásszabadságot úgy értelmezték, hogy az csupán egyéni ügy, ezért az egyház tevékenységét az istentiszteletek megtartására és az úrvacsora kiszolgáltatására próbálták korlátozni. Ugyanakkor fontos megfigyelni az egyházon belüli folyamatokat – mutatott rá –, mert míg a diktatúra egyházellenes intézkedéseket hozott, addig a társadalomban hitéleti pezsgés indult.

A kutató a **Mindszenty József** elleni per kapcsán arra is felhívta a figyelmet: nem egy esetben előfordult, hogy az egyházi vezetők ellen indított perek vádlottait a sajtóban nem az egyházi szolgálatuk miatt nevezték bűnösnek. **Balogh Margit** emlékeztette a jelenlévőket, hogy 1945–1956 között a letartóztatott papok száma meghaladta a négyszáz főt. Amint mondta, míg a papság ellen elkövetett bűnöket egyre jobban feltárja a történettudomány, a hívő laikusokról kevés szó esik. A tudományos tanácsadó arra biztatta a kutatókat, hogy induljon el a világi hívők diszkriminációjának kutatása.

Akik tanúságot tettek

„Bármit hoz a holnap, egy szakasz lezárt” – *Tizenkét év a Magyarországi Evangélikus Egyház történetében (1944–1956)* címmel tartott előadást **Mirák Katalin** történész. A Magyarországi Evangélikus Egyház Tényfeltáró Bizottságának tagja a „mi történt az egyházzal” kérdés kapcsán hangsúlyozta: minden egyházellenes nyílt vagy burkolt intrikát elszenvető az evangélikus egyház. „Ez az egyházüldözés legkiméletlenebb időszaka, amelyben a diktatúra minden elkerülhető és elképzelhetetlen módszere sűrűsödött.”

A kutatásokkal kapcsolatban a történész hozzátette, hogy ez a leginkább feltárt időszak egyházunk életében, és ez nem véletlen, hiszen a szenvedő egyház mártírimuma is leginkább ezekben az években rajzolódott ki. „Börtön, kitelepítés, rabság, kínzás, halál, becsületsértés, mellőzés, államosítás, betiltás, cenzúra – mindezekkel a szavakkal jellemezhető az a trauma, amely az evangélikus egyházat is érte” – figyelmeztetett az előadó.

Az egyház belső folyamatait életutak rövid ismertetésével mutatta be. A konferencia fontos momentumát adta, amikor **Káldy Zoltán** 1963-ban írt ügynökjelentéséből idézett, ezzel is érzékelte a korszak ideológiai belső bomlasztását. A szembenézés fontosságára **Scholz László** lelkész „bűnbánati beszédének” felelevenítésével mutatott rá. „Akik életük kockáztatásával is tanúbizonyságot tettek az igazságról” – fogalmazott **Scholz László** azokról, akik a mártíriumot választották. Az előadó ismertette **Ordass Lajos** és **Túróczy Zoltán** püspökök meghurcoltatását, de többek között **Keken András**, **Csaba Gyula**, **Böröcz Sándor**, **Kendeh György** és **Vladár Gábor** életútját is hallhatta a jelen lévő közönség.

„Az Úr nem hagyta el az övéit, mert a legvadabb egyházüldözés éveiben söpört végig a lelki megújulás szele, megtérések sora következett be. Ez a lelki erő sokaknak helytállást adott a megmaradáshoz ezekben a nehéz időkben” – mondta **Mirák Katalin**.

Nem az egyház hódolt be

„A vallásosság elsődleges hordozói a nők, ehhez képest kevésbé esik szó a szerepvállalásukról. Érdemes lenne a jövőben többet közzé tenni a lelképásztorok feleségeinek életútját is vizsgálni” – mondta **Földváryné Kiss Réka** történész, aki *Reformátusok 1944 és 1956 között* címmel tartott előadást. A Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke az előadásában kitért a földkérdésen túl a református egyház és a kisgazdapárt kapcsolatára, valamint a protestáns egyesületek ellen indított perekre és vádakra is. „Az egyházat nemcsak kívülről támadták, hanem belülről is próbálták bomlasztani” – fogalmazott **Kiss Réka**. Felvázolta azokat a különböző hatalmi harcokat, amelyek a re-

formátus egyházban a vizsgált időszakban érzékelhetőek voltak. Az állam és az egyház közötti 1948-as megállapodással kapcsolatban a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke hangsúlyozta, hogy „ekkor nem az egyház hódolt be, hanem az egyházvezetés”.

A *katolikus egyház helyzete Lengyelországban 1944 és 1956 között* címmel **Bogdan Stanaszek** tartott előadást. A krakkói II. János Pál Pápai Egyetem professzora a lengyel katolikus egyház sorsát mutatta be. „A lengyel egyházat – a magyarhoz hasonlóan – a sekrestye falai közé akarták szorítani” – fogalmazott. 1944 és 1950 között az egyházi egyesületek közül Lengyelországban egyedül a szociális segítséget nyújtó Karitászműködését engedték, aztán 1950-ben államosították. A lengyel kommunista párt vezetősége arra törekedett, hogy az egyházi vezetők maguk mellé állítsák, hogy ezáltal is élezék a feszültséget az egyházban, illetve megkönnyítsék a pártállami ideológiának ellenálló megfigyelését.

Él a hitvallók emlékezete

Az egész napos nemzetközi konferencián előadott még többek között **Köbel Szilvia**, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának tudományos főmunkatársa (*Az egyházüldözés [állam]jogi környezete*) és **Soós Viktor Attila**, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának történésze is (*Az Állami Egyházügyi Hivatal 1956 előtti működéséről*). **Piotr Tylec**, a Sandomierzi Egyházmegyei Könyvtár igazgatója *A papság elleni állami agresszió eszközei Lengyelországban 1945 után* címmel tartott előadást, míg **Bognár Zalán**, a Károli Gáspár Református Egyetem docense a második világháborús Magyarországi területéről történt szovjet deportálások mérlegéről értekezett.

A Mika Sándor Egyesület által a Petőfi Irodalmi Múzeumban megrendezett konferencia előadói nemcsak a pártállami diktatúra egyházellenes intézkedéseire, az elnyomás módozataira, az egyház elleni bomlasztás mikéntjére mutattak rá, hanem felhívták a figyelmet azokra is – egyháziakra és világiakra –, akik hitvallóként a vallásellenes kommunista terror idején is hűek maradtak a Biblia tanításához.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Mindennapi élet Luther családjában

Előadás Soltvadkerten

A *Reformáció 500* című, összesen tíz alkalomból álló rendezvénysorozat második eseményére került sor február 2-án este a soltvadkerti Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola épületében. Indokolt épületet írni, hiszen az alkalom több helyiséget is igényelt, az előadást követően ugyanis – az iskola könyvtárának jóvoltából – az érdeklődők többfogásos vacsorát is kaptak: szigorú korhű ételekből, a Hollóének Hungarica együttes zenéjével kísérvé.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Az ötletgazda, Éberling László, az iskola művészeti oktatásának koordinátora és Udvarhelyi Attila iskolaigazgató mellett Győri Veronika iskolalelkész és több tanár is korhű jelmezbe öltözve köszöntötte dr. Kertész Botond egyháztörténészt, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos munkatársát, aki több témában is igen szemléletes módon – képekkel és idézetekkel tarkítva – dolgoztatta meg a hallgatóság képzeletét arról, hogy milyen is lehetett az élet a reformáció korában.

Rendi társadalom. Az újkor hajnalán vagyunk, de az idő lassabban telik, mint manapság; az a szakma, amelyet egy-egy fiatal kitanul, minden biztonnal később is létezik. Így fontosá válik a tapasztalat. Nyugdíj nincs; az is igaz, hogy az időskort kevesen élék meg. Nem meglepő hát, hogy ötszáz éve az embereket elsősorban a halál és az azutáni sorsuk foglalkoztatta. A „felhalmozódott” jó cselekedetek egyházi számszerűsítése később nagy bankházak birtokolta búcsúcédula-üzlettel

silányult. Ismeretes, milyen indulatokat gerjesztett Luther Mártonban a teljes búcsú megvásárlásának lehetősége.

A kor higiénája. Ami ma nekünk természetes, régen korántsem volt az. A legszemléletesebb példa a csatornázottság hiánya. Kertész Botond a hallgatóság képzeletére bízta, mit is jelenthetett ez a nagyvárosokban – kivált, ahol a gyanús helynek ítélt közfürdőket is bezárták... A víz biztonságga nem volt iható, így főként sört vagy bort fogyasztottak (amelyeknek a minőségét mai mércével erősen vitathatónak találnánk). Csak Luther élete alatt Wittenbergben három kisebb-nagyobb pestisjárvány is felütötte a fejét. A kor közemberének szóhasználata meglehetősen bárdolatlan – mondhatni goromba – volt.

Szerzetesség. Luther életformája, amelyet a szigorúbb irányzatot képviselő Ágoston-rendi szerzetesség megkövetelt, kifejezetten nehéz élet volt. Napi hat imaórával (beleértve az éjféli és a napkelte előtti is) kevés alváásra volt le-

hetőség, arra is csak nagyon szerény körülmények között, szerény táplálkozás mellett. Nem meglepő hát, hogy a szerzetesek nem értek meg magas életkort. Ha nincsen *Georg Spalatin* – aki elküldi egyetemi tanárnak Wittenbergbe –, a reformátor sorsa másként is alakulhatott volna...

Luther felesége és családja. Luther leendő felesége, *Katharina von Bora* hatévesen lett apáca – nem önszántából. Házasságkötésükkor Luther negyvenkét éves volt, Katharina pedig huszonhat, ez igen nagy korkülönbségnek számított. A férjben a szerelem érzése csak később alakult ki. Hat gyermekük született (egyikük öt hónaposan meghalt), valamint tizenegy árvát fogadtak örökbe. Luther kényszerű távollétei alatt igen nagy munka lehetett a család mindennapi működtetése a betérő vendégekkel és a sörfőzéssel együtt. Ezért nem meglepő, hogy Luther – a rá jellemző humorral és (ön)íróniával – a feleségét az őszinte tiszteleten túl „Herr Käthe” (Kati úr) névvel illette. Fontos változás a kor gondolkodásához képest, hogy Luther a házasetet immár nem szükséges rossznak, avagy bűnnek, hanem Isten ajándékának fogta fel.

Anyagi és egészségi állapota. Mivel akkor még nem létezett szerzői jog, az írásainak kiadásával járó anyagi előnyöket nem Luther szerezte meg. Nem éhezett a család, de félretenni sem tudtak. Életkörülményeinek és – mai szóval – kifejezetten stresszes életmódjának a következményeként is sok betegség gyötörte a reformátort. Csak az 1527. évben nyolc hónapig volt beteg, jóllehet ezalatt is megírt hatvan prédikációt, száz levelet, húsz tanulmányt, és tanulmányutakat is tett. Luther egyszerre volt jó humorú és depresszióra is hajlamos ember. Szilárd jellemzője volt viszont az igaz hit, mindig bízott a Gondviselésben.

■ LEHOCZKI FERENC

Fiatal felnőttek táboroztak a Téli berekben

Válaszúton témacímme hirdette meg a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúsáért és Gyermekéért Egyesület (KÖSZI) február 3-5. között tartott 8. Téli berek értékkereső táborát. Helyszínül a nagyvelegi Grünfeld Evangélikus Vendégház szolgált. A hétvégére ezúttal tizennyolc-huszonkilenc éves fiatalokat vártak a szervezők.

Fontos hangsúlyozni, hogy a KÖSZI Téli berek tábor tizennyolc éven felülieknek szóló alkalommá változott. A fiatal felnőtteket érintő mindennapi és párkapcsolati problémák, az önállóság és a felelősségteljes döntések meghozatala – többek között ezek voltak a központi témák.

Leleki szempontból is folyamatosan válaszúton vagyunk, de Isten választása, hívása az első. Sohasem leszünk kész keresztyének, istenkapcsolatunk mindig épül imádságban, csendben, sikerben, kudarcban. Közben egymást is

formáljuk: minket is formál mások hite, mi is formáljuk mások hitét. Hitünk pedig formálja egész életünket, felnőtté válásunkat, döntéseinket. Ezek a kérdések álltak az áhítatok és beszélgetések középpontjában, amelyek által egymás tapasztalatainak keresztül is formálta a résztvevőket az Isten.

A tábor lakói sokfelől jöttek, így pénteken mindenkit megvártak a vacsorával. Az azt követő csapatépítő játékok jó lehetőséget biztosítottak arra, hogy megismerhessék egymás habitusát. Szombaton egymást segítve készítették

elő a reggelit, a csapatmunkából tehát nem volt hiány.

A délelőtti folyamán Szepesvári Orsolya coach vezetésével nagyon hasznos alkalmon vehettek részt, ebéd után pedig a Molnár Rozália és Frenyó Zsófia által készített Élő társasjáték következett. A csapatok választhatták a jelenlegi életükre jellemző utakat, ám többen kipróbálták más lehetőségeket is. A végén mindenki beért a célként felrajzolt napocskába, azaz mindenki átléphetett egy következő életszakaszba.

Egy rövid szusszanás után Lénárt Viktor evangélikus lelkész és szervezőfejlesztő rázta fel a társaságot, s igencsak elgondolkodtatta a tábor lakóit. Női fejjel férfiként gondolkodni és fordítva nem volt hétköznapi élmény, viszont rengeteget tanultak belőle a táborozók, és érdekes új ismereteket szereztek.

Az utolsó estén farsangi bulit csaptak, volt enni-, innivaló és természetesen rengeteg nevetés. A vasárnapi felkeléssel mindenkinek meggyűlt egy kicsit a baja, ám a tábor lelki vezetője, Szabó B. András lelkész gondoskodott az áhítatról, amely után egy utolsó játékba vetették bele magukat a táborlakók. Ebéd után mosolygva váltak el ideiglenes lakhelyüktől – a kastélytól – is, mely ugyan először hidegnek bizonyult, ám a két nap során lelkesedésükkel és vidám jelenlétükkel sikerült „befűteni”.

(A KÖSZI következő tábora április 28. és május 1. között Piliscsabán lesz, a Béthel-otthonban. A 11. KÖSZI Életfonal életvezetési táborba 7-12. osztályosokat várunk. A jelentkezés már elindult, részletek a www.koszi.net oldalon.)

■ SZABÓ RUBINA

FOTÓ: KEVÉHÁZI D. SAMUEL

HIRDETÉSEK

A keresztény értelmiségi fórum következő alkalmán a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) február 27-én 18.30-kor *Jézus lába nyomán a Szentföldön* címmel Szák Kocsis Pál vetített képes előadása hangzik el.

A nyugdíjas lelkészek szokásos Deák téri találkozója március 3-án fél tíz-kor tartjuk. *Madocsai Miklós* tartja az áhítatot, majd az Evangélikus Országos Múzeumban kapunk vezetést.

Lelkiszolgálat Háza – az elcsendesedés helye Piliscsabán. A Lelkiszolgálat Háza az a hely, ahol az emberek Jézus Krisztust személyes Megváltójukként megismerhetik. Elsősorban keresztény közösségeknek, szervezeteknek, gyülekezeteknek, ifjúsági és gyermekcsoportoknak ajánljuk házunkat. Ez a ház rendelkezésre bocsátását jelenti, külön szervezett program nélkül. Szolgáltatásunk megfelelő fizikai környezetet biztosít a Krisztus-központú alkalomhoz maximum ötvenhét fő részére. Ha ön budapesti, akkor kevesebb mint egy óra alatt (autóval, vonattal – az állomás gyalog néhány perc – és busszal) a világ zajától távol eső oázisra talál, amely a lelki-tesztifelfrissülésre egyaránt jó lehetőséget kínál. Ha ön vidéki, és olyan békés helyet keres csoportos alkalmához, ahonnan fővárosunk és a környék kulturális nevezetességei is könnyen elérhetők, a ház ehhez megfelelő lehet. Kérjük, látogasson el weboldalunkra (lszh.org), vagy kérdezze misszióvezetőnket: *Hajdu Zoltán*, telefon: +36-26/373-987; +36-30/946-8970; e-mail: gondnok@lszh.org. Továbbá ellátogathat Facebook-oldalunkra is: facebook.com/lelkiszolgalathaza.

Kettős tárlat Békéscsabán

A SZERZŐ FELVÉTELE

Reformáció 500 és *Várkonyi 70* címmel kettős kiállítás nyílt Békéscsabán, a Munkácsy Mihály Múzeumban. Az április 19-ig látogatható tárlat egyrészt a helyet adó múzeum és a Békéscsabai Evangélikus Egyházközség reformációhoz köthető, ritkaságnak nevezhető kegytárgyait és műtárgyait mutatja be (egyebek mellett egy 1727-ben keletkezett kézírásos Tranoscius-énekeskönyvet is, amelyet alkotója magas művészeti értéket képviselő szabadkézi rajzokkal díszített); másrészt megtekinthető az evangélikus egy-

házhoz ezer szállal kötődő helyi festőművész, *Várkonyi János* gyűjteményes kiállítása.

Két esemény szerencsés és művészeti szempontból sikeres együttállásából született meg a mai nap – fogalmazott a kettős kiállítás február 17-i, pénteki megnyitóján *Szarvas Péter*, Békéscsabai megyei jogú város polgármestere. *Gáncs Péter* elnök-püspök kiemelte: *Várkonyi János* bibliai témájú képei nonverbális igehirdetesként értelmezhetők.

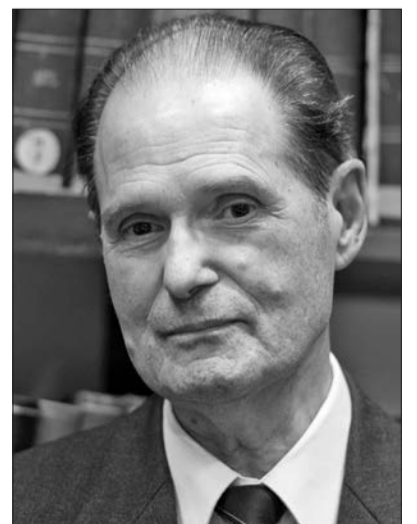
■ SZEGFŰ KATALIN

Elhunyt Cseri Kálmán

Életének hetvennyolcadik évében, február 13-án megtért Teremtőjéhez Cseri Kálmán nyugalmazott református lelképásztor.

Cseri Kálmán 1939. április 30-án született Kecskeméten, 1962-ben szerzett lelkészi oklevelet Budapesten. Cecén, majd a budahegyvidéki gyülekezetben volt segédlelkész, 1971-től nyugdíjba vonulásáig pedig – harminckilenc éven át – a Budapest-Pasaréti Református Egyházközség lelkészeként szolgált.

„Fő törekvése az volt, hogy az örök evangéliumot a mai ember számára is érthetően hirdesse, lehetőleg szép magyar nyelven” – olvasható a több mint nyolcszáz igehirdetését hozzáférhetővé tevő weboldalon. Emellett számos bibliai témájú könyv szerzője; népszerű áhítatoskönyve *A kegyelem harmatja* címmel jelent meg. Tavaly augusztus 20. alkalmából a Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetését, idén januárban pedig a Károli Gáspár Református Egyetem tiszteletbeli doktora címet vehette át.

Cseri Kálmán sokszor tartott előadásokat, és hirdette Isten igéjét evangélikus összejöveteleken is: prédikált a 2013-as országos evangelizáción, és az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület egyik alkalmán is előadást tartott.

Temetése március 3-án 14.30-kor lesz Budapesten, a Farkasréti temetőben.

Forrás: reformatus.hu

Ötvened vasárnap (Esto mihi) – 1Kor 12,31–13,13

Istentisztelet Pál szerint

A VASÁRNAP IGÉJE

Gyónás (1–3. vers). Kemény mondatok ezek: „...szeretet pedig nincs bennem...” Sorban lehántják rólam minden sikerem, eredményem burkát, ahogyan a háziasszony pucolja a hagymát. Egyik réteget a másik után. „...szeretet pedig nincs bennem...” Reggel Biblia-olvasással és imádsággal kezdődött a napom – így szoktam meg. Aztán megterítettem az asztalt, mert elvárom, hogy a család együtt reggelizzen. Miután kivettem a részemet az otthoni feladatokból, dolgozni indultam, mert hív a kötelesség, és szeretem pontosan végezni a munkámat. Útközben felhívtam egy barátomat, akinek szüksége volt a tanácsomra – jól éreztem magam, hogy tudok segíteni. És így tovább. „...ha szeretet nincs bennem...”

S itt maradok, minden réteget elvesztve, üresen, tartalmatlanul. Vallom előtted, szent és igaz Isten...

Kyrie (4–7. vers). Úr Jézus Krisztus, aki türelmes és jóságos vagy hozzánk – Uram, irgalmazz! Úr Jézus Krisztus, aki nem keresed a magad hasznát, nem gerjedsz haragra, és nem rovod fel a rosszat – Krisztus, kegyelmezz! Úr Jézus Krisztus, aki nem örülsz a hamisságnak, de együtt örülsz az igazsággal – Uram, irgalmazz!

Kollektaimádság (8. vers). Atyánk, aki öröktől fogva mindörökké vagy – a szeretet soha el nem múlik. Látod változó világunkat, örömeinket és bánatainkat, győzelmeinket és bukásainkat – a szeretet soha nem veszíti érvényét. Ott voltál születésünkél, és ott állsz

mellettünk halálunk óráján – a szeretet mindig időszerű marad. Odaülsz asztalunkhoz, ránk tekintesz, amikor kinyitjuk a pénztárcánkat, benne vagy a gyertya lángjában, amely szerelmünk felett öröklik, és velünk együtt hallgatód a híreket, és figyeled az okostelefon kijelzőjét – a szeretet sehol sem veszti hatályát. Látod vétkeinket, a megbocsáthatatlanokat is, és újból útra indítasz – a szeretet soha nem bukik el. S egyedül te vihetsz át örökkévaló országodba – mert a szeretet hatalmasan munkálkodik. A szeretet – aki Jézus Krisztus, a te Fiad, akie a dicsőség örökkön örökké.

Igehirdetés (8–12. vers). A korinthusi gyülekezetnek írt levél részlete a szeretet himnusza. Tehát közösségnek szóló üzenet. Mi is közösségben hallgatjuk, még ha egyedül olvassuk is az *Evangelikus Életet*. Közösségnek szóló igehirdetés Pál apostol tanítása a szeretetről.

A szeretetről úgy beszél, mint amely minden kegyelmi ajándéknál feljebb való. Nem kegyelmi ajándék – hiszen azokat kinek-kinek úgy osztja a Szentlélek, ahogyan neki kedves. Az egyik ember ismeret kap, a másik erősebb az imádság terén, a harmadik bátrabban szól a hitéről. A szeretet azonban mindenkinél adatott. A legkiválóbb út – tehát nem állapot, nem érzés, hanem életfolytatás.

A karizmák kísértése, hogy dicsekszünk azokkal. A legkiválóbb út azonban nem a mi utunk, hanem Jézusé, aki felment Jeruzsálemba, és magára vette életünk terheit. A szeretet maga Jézus.

A szeretet himnusza közösségnek szóló üzenet, jó hír. Amikor a gyülekezet a küldetésének vallja, hogy minden ajándékát szeretetben élje meg, akkor

arról is bizonyosságot tesz, hogy Jézus Krisztus maga a szeretet. Nem csak mintája annak – ahogyan ő szeret minket, mi is úgy szeressünk. Nem csak forrása Jézus a szeretetnek – mert ő szeret minket, mi is szeretünk. Hanem Jézus maga a szeretet. S mert a keresztiség és a hit által magával összekapcsolts, már nem magunknak élünk, hanem annak, aki értünk meghalt és feltámadt, ezért mi is szeretetben élünk. Ezért nincs megnevezve, hogy a himnusz Isten szeretetéről vagy az emberek egymás iránti szeretetéről szól. Mert a Lélek elhívása révén öbenne élünk. Sokszor fájdalmas, hogy a szeretetünk mégsem teljes. Hányszor tapad szeretetünkhöz az önzés, az énközpontúság, a félelem vagy az elvárások földi pora! Hogyan juthatnék el arra a szeretetre, amelyről e himnusz szól?

Magam is küzdök a bennem töredékessé vált szeretettel. S éppen eközben csodálkozom rá a teljes szeretetre, ahogyan minket szeret az Úr. Hogy nincs mértéke szeretetének – szeretetből vállalta a halált értem. Rácsodálkozom Jézus szeretetére. S már nem frusztrál a magam hiányos szeretete, s nem vetem meg mások töredékes szeretetét. Hiszen mindkettő ugyanabból a teljes és maradandó szeretetből, Jézus szeretetéből származik. Ugye, milyen elválaszthatatlan szálakkal köt össze bennünket a szeretet!

Áldás (13. vers). Menjetez tehát békével! Azon a töredékes úton, amelyen Jézust követjük szenvedései útján. S amelyen követni akarjuk őt a konkrét, az egymás terhére hordozó szeretet keskeny ösvényein, töredékesen és szétforgácsolódva. Menjetez békével, mert ő „a morzsát, diribdarabot / se hagyta veszni, földre ejteni... / És én hiszem... hogy Ő... / a forgáccsal is... tud mit kezdeni!” (Túrmezei Erzsébet: *Forgács*)

■ BENCZE ANDRÁS

KÉTHETI ÚTRAVALÓ

Jézus így szólt a tanítványokhoz: „Íme, felmegyünk Jeruzsálemba, és beteljesedik mindaz, amit a proféták az Emberfiáról megírtak.” (Lk 18,31)

Ötvened hetében az *Útmutató* reggeli s heti igéi azt üzenik, hogy böjt kapujában jussunk el a lelki vakáságból Isten műveinek látására. „Áldott legyen az Úr neve örökkön örökké, mert övé a bölcsesség és az erő.” (Dán 2,20; LK) Ehhez mi is kaphatunk tőle bölcsességet (lásd Péld 9,10 és Jak 1,5–6; 3,17–18). Quinquagesima ünnepén kérhetjük: Esto mihi – „Légy erős közsiklám, erős váram, segíts rajtam!” (Zsolt 31,3b) „Kezrede bízom lelkemet, te váltasz meg engem, Uram, hűséges Isten.” (GyLK 69,6) Lássuk meg: azért jött Jézus, hogy életet adjon váltásul sokakért. Tanítványainak így szólt először nyíltan küldetéséről: „...az Emberfiának sokat kell szenvednie [...], és meg kell öletnie, de harmadnapon fel kell támadnia.” A sokaságot így hívta követésére: „Ha valaki énutánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel a keresztjét, és kövessen engem!” (Mk 8,31.34) Erről Luther így vall: „A kereszt dicsőségét a szívedben kell érezned, hogy hálát tudj adni Istennek a szenvedésért, mint aki örvendezve kész keresztre, halálra. Ez a kereszt megszenteltetésé.” Isten: szeretet, s Pál tanítja: „Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.” (1Kor 13,13, lásd 1Jn 4,16 s Róm 5,5) A kereszt felé induló Jézus üzent Heródesnek: „Íme, ma és holnap ördögöket űzök ki, és gyógyítok, de harmadnap bevégzem küldetésemet.” S ítéletet mondott Jeruzsálem felett: „...hány-szor akartam összegyűjteni gyermekeidet [...], de nem akartátok!” (Lk 13,32.34) Jézus tanítványai nem böjtöltek, s ő így válaszolt e vádra: „Kívánhatjátok-e a násznéptől, hogy böjtöljön, amíg velük van a vőlegény? De [...] amikor elvétetik tőlük a vőlegény, akkor [...] böjtölni fognak.” (Lk 5,34–35) Hamvazószertáda a negyvennapos „hétköznapi” böjt kezdete, s Jézus, aki rejtve van [...], gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben [...]. Mert ahol a te kincsed van, ott lesz a te szíved is.” (Mt 6,18.20.21) Pál múlt időben szól a Krisztusban elrejtett életéről: „...levetköztétek a régi embert cselekedeteivel együtt, és felöltöztétek az új embert [...]. Itt [...] minden és mindenkiben Krisztus.” (Kol 3,9–11) Ő él bennünk is? Pál megtapasztalta a belső ember harcát a bűnnel: „Én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg ebből a halálra ítélt testből? Hála legyen Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által!” (Róm 7,24–25) A választott nép nem Isten kedvéért tartott böjtöt. „Szívüket gyémántkeménnyé tették, hogy ne hallják a törvényt. [...] Nem hallgattak rá...” (Zak 7,12.13) „Én lelkem, útra készülj, / Kisérd el Uradat! [...] / Hordozni a keresztet / Téged is megtanítt.” (EÉ 209,1)

„Azért jelent meg az Isten Fia, hogy az ördög munkáit lerombolja.” (1Jn 3,8b)

Böjt 1. hetében az *Útmutató* reggeli és heti igéinek örömhíre: az Úr Jézus a sátán legyőzője! A keresztben ő legyőzte a bűn és halál hatalmát. „Jézus is megkísértetett és szenvedett, ezért segíthet azokon, akik megkísértettek.” (Zsid 2,18; LK) Ő szeretett minket, és önmagát adta értünk áldozatul. Hívjuk segítségül az Urat a próbatétel idején! Invocavit – „Ha kiált hozzám, meghallgatom, velem leszek a nyomorúságban, kiragadom onnan, és megdicsőítem őt.” (Zsolt 91,15) „Menedékem vagy és váram, én Istenem, benned bízom.” (GyLK 729) Megkeresztelkedése után „elvitte Jézust a Lélek a pusztába, hogy megkísértse az ördög”. Ő negyvennapos böjt után a sátán mindhárom „ha Isten Fia vagy” kezdetű felszólítására Isten élő igéjével válaszolt: „Meg van írva [...]. Ekkor elhagyta őt az ördög...” (Mt 4,1–11) „Két fegyverünk van, amelytől rettegve fut az ördög: az ige és az imádság. E kettő közül az egyik mindig útban legyen, hogy meg ne akadjon a beszélgetés Isten és ember között. Akármelyik történjék, az ördög nem bírja ki, s megfutomodik” – tanít Luther. „Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy irgalmat nyerjünk és kegyelmet találjunk, amikor segítségre van szükségünk.” (Zsid 4,16) Pál könyörög az evangélium terjedéséért, s így bátorít: „Az Úr pedig irányítsa szíveteiket Isten szeretetére és Krisztus állhatatosságára.” (2Thess 3,5) Böjtben végigkísérhetjük a kegyes Jóbot a szenvedés útján. A sátán megrágalmazta Isten előtt, de ő a bajban is istenfélő maradt. Az őt ért négy csapás után sem vétkezett, hanem így szólt: „Az Úr adta, az Úr vette el, áldott legyen az Úr neve!” (Jób 1,21) Isten jósága hűségre kötelezi minden gyermekét: „...fölné fuvalkodjék a szíved, és el ne feledkezz az Úrról, a te Istenedről [...]. Megsanyargatott és próbára tett, hogy végül is jót tegyen veled.” (5Móz 8,14.16) Íme, Jakab böjti tanítása: „Engedelmeskedjetez azért Istennek, de álljatok ellen az ördögnek, és elfutótok. Közeledjetez Istenhez, és ő közeledni fog hozzátok. [...] Alázzátok magokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket.” (Jak 4,7.8.10) Az Úr Jézus élete, halála és feltámadása egyetlen főpapi istentisztelet embertestvéreieit, „hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért. Mivel maga is kísértést szenvedett, segíteni tud azokon, akik kísértésbe esnek”. (Zsid 2,17–18) Pál figyelmeztet: a kegyelem állapotában ne a bűnnel, hanem az igazságnak szolgáljunk: „...álljatok Isten szolgálatába [...], mert nem a törvény, hanem a kegyelem uralma alatt éltek. [...] Miután tehát megszabadultatok a bűntől, az igazság szolgáláivá letetek.” (Róm 6,13.14.18) „Ó, végtelen / Nagy kegyelem! / Jézusom, üdvösségem, / Bűneimet, vétkeimet / Mosd le, és vezess engem!” (EÉ 193,4)

■ GARAI ANDRÁS

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 26.) *Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága.* Jn 1,4 (Neh 9,6; Mk 8,31–38; 1Kor 13,1–13; Zsolt 15) Benned élet és világosság van, Uram. Bennem kavargó egyvelege a lobogó lángnak, az izzó parázsnak és a hideg hamunak. Hol lobog bennem a világosságod, hol csöndben izzik, hol pedig csak élő hitem emléke gyűlik hideg hamukupacba. De te nem hagysz magamra. Önmagadat adod nekem. Életet a te életedből. Világosságot a te világosságodból. Hála érte neked!

Hétfő (február 27.) *Mert az Úr igéje igaz, mindent hűségesen cselekszik.* Zsolt 33,4 (Mt 5,17; Lk 13,31–35; Lk 11,29–36) Volt, hogy boldog csillogással csendült szívemben ez a mondat. Utólag viszont szelíd megértéssel megmosolygom magamat. Megelőlegeztem ezt a mondatot neked boldog hittel. Aztán örvények és mélységek gomolyogtak. Jelenem és jövőm a múlt árnyainak fogságába került. Én pedig dolgoztam. Keményen. A te tenyereden. Együtt dolgoztunk azon, hogy ne pusztán lelőkjem ezeket magamról, hanem végigéljem a szabadítást. És lám, milyen másképpen csendül már szívemben ugyanez a mondat! A boldog (navi) csillogás helyett ősi bizalom, élmény és megtapasztalás: mert átéltem, Uram, hogy igaz az igéd, és mindent hűségesen cselekszel. Ez már hitvallás. A visszatekintésből felszakadó sóhaj.

Kedd (február 28.) *Maradjon velünk, Uram, szereteted, mert mi is benned reménykedünk!* Zsolt 33,22 (Lk 10,20; Lk 5,33–39; Lk 11,37–54) Te kérsz (is) tanítótól, Uram. Kimondani és megfogalmazni azt, ami a szívemben van. Még akkor is, ha tudtomra adtad: már előbb ismered kéréseimet, mint hogy én megfogalmazhatnám őket. Úgy alkottál, hogy fontos legyen mindaz, amit felismerem magamban. Itt vagyok hát, és őszinte szívvel kiáltom bele szeretetedbe emberi óhajomat, emberi szívemet: maradjon velem, Uram, szereteted, mert én is benned reménykedem!

Szerda (március 1.) *Az Úr így szólt Mózeshez: [...] Arcomat azonban nem láthatod [...], mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon.* 2Móz 33,20 (Zsid 11,1–2; Mt 6,16–21; Lk 12,1–12) Én többet szeretnék látni. Többet szeretnék tudni. Te viszont kevesebbnél húzol határt. Sokáig nem értettem, hogy miért. Aztán megannyi élmény után – amelyeket belső szobámban átéltem veled – emberlétem korlátai véscsengőt rángattak bennem. Ne akarjak továbbmenni, mert nem élném túl. Nem tudnám elhordozni. Végre megértettem, ami olvasva ismerős volt már régről: áldás, hogy nem tudhatok mindent. Áldás, hogy nem láthatlak még színről színre.

Csütörtök (március 2.) *Isten után szomjazik lelkem, az élő Isten után: Mikor mehetek el, hogy megjelenjek Isten előtt?* Zsolt 42,3 (Róm 8,23–24; Kol 3,[5–7]8–11; Lk 12,13–21) Szinte érzem az élő vizet, ahogy ajkamat érinti. Könnyedén halad át a torkomon, és halad egyre tovább. Telis-tele van tápláló, vigasztaló és gyógyító szeretetteddel. Így érinti szívemet, gondolkodásomat, hallásomat, tapintásomat, beszédemet, mozgásomat és egész létezésemet. Kérlek, adj még többet belőle! Tegyéld alkalmassá arra, hogy minél inkább magamba tudjam szívni! Hiszen tudom, te folyamatosan azon dolgozol, hogy újra és újra hozzád találjak. Ébressz bennem szomjúságot utánad! Szítsd fel bennem a zsolttáros sóvárgását!

Péntek (március 3.) *Salamon így imádkozott: Megtartottad, amit ígértél a te szolgádnak, Dávidnak, az én apámnak. Amit megígértél, hatalmaddal be is teljesítetted a mai napon.* 1Kir 8,24 (1Pt 2,3; Róm 7,14–25a; Lk 12,22–34) Ünnepeles pillanat. Olyan, amit csak sok év után lehet kimondani. A beteljesedés, a visszatekintés és a felismerésből fakadó hálaadás szavai. De mennyi zezugos út van mögöttem! Mennyi kérdés, sóhaj, kétségbeesés, esdeklés, kérdezés, reménykedés, imádkozás, felismerés, bűnbánat és folytatni akarás! Én is szeretnék ilyen beteljesedést átélni! Szeretném a magam odavezető útját ugyanúgy veled járni végig, Uram, mint Salamon! Adj kitarást nekem hozzá!

Szombat (március 4.) *Gondolj rám, Uram, amikor megkegyelmezel népednek, gondoskodj rólam, amikor megszabadítod!* Zsolt 106,4 (1Tim 1,16; Zak 7,2–13; Lk 12,35–48) Néha félek, hogy olyan kicsi vagyok, hogy még te is elfeledkezel rólam, Uram. Persze tudom, ez nincs így. De eddigi tapasztalataim olyan kis gömböccé tapadtak össze bennem, hogy a félelmem a hitemen is át tud csapni. Éppen ezért kimondom kérésemet. Kimondom, mert mondhatom, és kíváncsi vagy rá. Kérlek, ne hagyj el! Gondolj rám, amikor megkegyelmezel választott népednek! Gondoskodj rólam, amikor befejezed szabadításunkat!

■ PETHŐ JUDIT

HIRDETÉS

Gyülekezeti elnökségi konferencia. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége szeretettel hívja és várja egyházközsegeinek lelkészeit és felügyelőit a március 3–4-én a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban tartandó gyülekezeti elnökségi konferenciára. A találkozó témája: *Megújulás – múlt, jelen és jövő időben.* Mottója: „Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek...” (Ez 36,26a)

KRÓNKA

Az Evangélikus Élet magazin kéthetente megjelenő hírlevele

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: www.evangelikusulet.hu
 • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: kiado@lutheran.hu
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519.
 Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ball@lutheran.hu). Főszerkesztő: T. PINTER KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTE TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DAVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletg telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
 • INDEX 25 211, ISSN 2498-5309

